

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 20 051.066
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника,
доктору економічних наук,
професору Дмитришин Лесі Ігорівні
(76018, м. Івано-Франківськ,
вул. Шевченка, 57)

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата економічних наук, доцента кафедри вищої математики та кількісних методів Львівського торговельно-економічного університету **Миронової Мар'яни Ігорівни** на дисертацію **Надвірнянського Юліана Руслановича** «Оцінювання і активізація торговельно-економічних відносин України і ЄС», подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка

Актуальність теми дисертації, її зв'язок з науковими програмами, темами. В сучасному світі, де глобалізація та інтеграція світової економіки стають дедалі важливішими, Україна, яка є великою європейською державою з високим потенціалом в галузі економіки, не може залишитися осторонь процесів у світі. Відповідно, включення України до світової економічної спільноти є одним з ключових пріоритетів нашої країни. Співпраця з Європейським Союзом стає надзвичайно важливою для України, коли розглядаються наші майбутні перспективи та можливості для розвитку торговельно-економічних відносин та конкурентоспроможності на світовому ринку. Україна перебуває на етапі, коли економічна та торговельна інтеграція до європейської спільноти є неминучою. Завдяки географічному розташуванню, вона, як найбільша за територією європейська країна, викликає зацікавлення з боку західних сусідів. Довгостроковий розвиток та активізація торговельно-економічних відносин України з Європейським Союзом є пріоритетом зовнішньоекономічної політики України, оскільки співпраця між Україною та державами-членами Європейського Союзу сприяє

збільшенню обсягів торгівлі та інвестицій між двома сторонами. Дослідження економічної співпраці між Україною та Європейським Союзом у період європейської інтеграції є актуальним науковим питанням і важливим чинником для практичної реалізації європейського напрямку зовнішньоторговельної політики України.

Тематика дисертаційного дослідження загалом відповідає ініціативній тематиці НДР. Наукові результати, висновки та рекомендації дисертації виконувались згідно з планом наукових досліджень Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, зокрема, науково-дослідною темою «Моделювання процесів управління в соціально-економічних системах» (номер державної реєстрації 0113U005083, 2013–2027 рр.), у якій автором розроблено методичний підхід щодо оцінки впливу торговельно-економічних відносин на національну економіку через призму соціально-економічного розвитку та економічної безпеки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Всебічне ознайомлення зі змістом дисертації здобувача, опублікованими працями за темою дисертації, дозволяє зробити висновок про те, що основні наукові положення, висновки і рекомендації, які визначають наукову новизну роботи, є достатньою мірою обґрунтованими, логічними, послідовними та самостійно сформульованими, а також свідчать про особистий внесок автора у розвиток економічних досліджень з даного напрямку. Дослідження проведені кваліфіковано, на високому науково-методичному рівні.

Отже, можна стверджувати, що ступінь обґрунтованості результатів дослідження Надвірнянського Юліана Руслановича має належний рівень, це підтверджено значною кількістю проаналізованих здобувачем українських та зарубіжних наукових праць, нормативно-правових актів, програмних документів, статистичних матеріалів та інших джерел, а також застосуванням загальнонаукових і спеціальних економічних методів дослідження.

Обґрунтованість висунутих наукових положень підкріплюється аналізом та узагальненням теоретичного і практичного досвіду, опрацьованими статистичними матеріалами і літературними джерелами з фахових питань та використанням отриманих результатів у навчальному процесі та в практичній діяльності підприємства.

Достовірність результатів і новизна досліджень, повнота їх викладу в опублікованих працях. Достовірність результатів роботи забезпечується обґрунтованістю положень сформульованих автором, застосуванням сукупності різних методів наукового пізнання, як загальнонаукових так і спеціальних економічних.

Підтвердженням достовірності результатів є також їх апробація на міжнародних конференціях, зокрема: на V Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Integration of Education, Science and Business in Modern Environment: Summer Debates» (Дніпро, 2023), Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегічні орієнтири розвитку економіки, обліку, фінансів та права» (Кременчук, 2023). Все це свідчить про обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації Надвірнянського Юліана Руслановича.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в розробленні та обґрунтуванні теоретичних, методологічних і прикладних аспектів економічної ефективності торговельно-економічних відносин між Україною і ЄС. Найвагоміші результати наукової новизни:

удосконалено:

- вербальну модель системного трактування змісту найважливіших теорій міжнародного обміну, пізнання яких допомагає зрозуміти явища, що відбуваються у світовій економіці, а знання допомагають приймати рішення щодо формулювання орієнтирів економічної взаємодії;
- процедуру оцінювання розмірів і динаміки товарообігу України і ЄС, а також змін в географічній та товарній структурі, що дозволило виділити певні періоди трансформації української економіки щодо імпорту,

експорту та торгового балансу. Власні компіляції та розрахунки на основі зібраних економічних даних дозволили спостерігати зміни у зовнішній торгівлі;

– методичний підхід оцінювання впливу зовнішньої торгівлі на національну економіку, який виконує перетворювальну функцію (зміна структури валового внутрішнього продукту), ефективну (підвищення ефективності управління) та ресурсогенеруючу (вплив на розмір і динаміку валового внутрішнього продукту), що дає змогу оцінити інструменти торговельної політики, а також міжнародну конкурентоспроможність;

– аналітичне забезпечення діагностики використання інвестиційних ресурсів, що побудовано на основі матриці аналітичних показників, з врахуванням розвитку вітчизняного ринку, розміщення основних транспортних магістралей між Європою та Азією, розвитком інфраструктури, залученням дешевої кваліфікованої робочої сили;

– модель дослідження просторової структури торговельно-економічних відносин з використанням гравітаційної моделі, яка на відміну від існуючих дає змогу спрогнозувати нову структуру ринку;

набули подальшого розвитку:

– науково-методичні інструментарії дослідження торговельно-економічних відносин України та ЄС, що дозволило визначити чинники та оцінити асиметричність розвитку негативного впливу на функціонування економік України та ЄС в умовах глобальної нестабільності;

– концептуальні основи дослідження розвитку торговельно-економічних відносин України та ЄС через обґрунтування комплексу спеціалізованих заходів з оптимізації потенціалу розвитку двосторонніх торговельно-економічних відносин;

– організаційно-економічні засади дослідження з розвитку торговельно-економічних відносин Україна-ЄС через розробку механізму оптимізації цих відносин, що обґрунтовується певними засобами, чинниками

і заходами оптимізації, що узгоджується зі стратегічними напрямками розвитку України;

– науково-методичні обґрунтування взаємозалежності між експортом та імпортом України з ЄС з використанням макроекономічного багатофакторного аналізу, що дозволило виявити найвпливовіші товарні позиції з експорту вітчизняних товарів, а також з імпорту товарів до України та їх прогностні значення на перспективу.

Автором сформовано можливості інвестиційного співробітництва України з країнами ЄС: відкриття нових ринків для інвестиційної діяльності, особливо можливість залучення інвестицій у більш привабливі види діяльності з дешевою робочою силою та доступною сировиною; надання позик, пов'язаних з комерційними операціями або наданням послуг, в яких бере участь резидент однієї сторони, а також гарантування руху капіталу, пов'язаного з портфельними інвестиціями та фінансовими позиками і кредитами інвесторів іншої сторони; створення умов для покращення техніко-технологічного стану національних підприємств за рахунок ПШ з країн ЄС та доступу до якісної імпортової техніки та обладнання (стор. 67-68).

Обґрунтовано авторську позицію, яка полягає у тому, що країни з найвищим рівнем ВВП досягають позитивного сальдо торгового балансу, а також те, що вдосконалення транспортної інфраструктури сприяє міжнародному обміну, зменшуючи негативний вплив географічної відстані між країнами. Членство України в ЄС відкрило б нові економічні можливості завдяки присутності на єдиному внутрішньому ринку, усуненню низки адміністративних та митних перешкод, конкурентоспроможності за ціною робочої сили та доступності фондів ЄС (стор. 138-142).

Значення роботи для науки і практики та шляхи використання результатів дослідження. Дисертаційна робота є самостійною та завершеною науковою працею, яка містить тези, положення, ідеї, розробки, рекомендації та висновки, які характеризуються науковою новизною і

особисто належать автору. Про ступінь особистого внеску в наукових працях, що опубліковані у співавторстві, зазначено у переліку праць здобувача.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні теоретико-методологічних і прикладних рекомендацій, отриманих у дисертаційному дослідженні, у практику торговельно-економічних відносин між Україною і ЄС. Окремі результати виконаного дисертаційного дослідження знайшли своє практичне застосування в діяльності ТзОВ «МОДЕРН ПАК» (довідка № 12 від 14 вересня 2023 року).

Теоретичні положення та практичні рекомендації дисертаційної роботи використані в навчальному процесі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника при викладанні дисциплін «Моделювання економіки», «Прогнозування економічних процесів», «Міжнародна економіка» для студентів спеціальності 051 Економіка на економічному факультеті (довідка № 03.04-19/15 від 18.09.2023 р.).

Оцінка оформлення дисертації. Оформлення дисертації та анотації здійснено відповідно до чинних вимог Міністерства освіти і науки України. Зміст дисертаційної роботи логічний, виклад матеріалу послідовний і достатньою мірою розкритий. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації – 163 сторінки. Робота містить 9 таблиць, 12 рисунків, 2 додатки. Список використаних джерел складається з 115 найменувань на 13 сторінках. Додатки розміщені на 2 сторінках.

Відповідність тексту дисертації вимогам академічної доброчесності. В дисертаційній роботі Надвірнянського Юліана Руслановича не виявлено ознак академічного плагіату. Аналіз тексту дисертації та публікацій автора за темою дисертації свідчить про відсутність ознак порушення вимог академічної доброчесності. В дисертаційній роботі і публікаціях наявні посилання на джерела інформації, надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерел інформації.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Оцінюючи позитивно дисертаційну роботу, слід звернути увагу на певні зауваження та дискусійні положення:

1. Автору в п. 1.1 «Особливості процесу економічного співробітництва України та Європейського Союзу» доцільно було інформацію про теорії європейської інтеграції (с. 24-25) подати у вигляді таблиці.

2. У п. 1.3 «Концептуальні підходи до зовнішньо-економічних відносин у сфері торгівлі та наданні послуг» автор подає інформативну таблицю 1.1. (с. 65-67) про платіжний баланс України, яку краще було б розмістити в додатках.

3. При дослідженні другого розділу дисертаційної роботи «Аналіз динаміки та ефективності торговельно-економічних зв'язків», дисертанту варто уточнити часовий період аналізу.

4. На рис. 2.9 «Рекомендації щодо допомоги ЄС Україні під час COVID19» (с. 88) автор наводить п'ять флагманських ініціатив в Україні для стимулювання розвитку економіки, проте не конкретизує їх змістовні наповнення.

5. У дисертаційній роботі мають місце окремі стилістичні та орфографічні неточності.

Водночас, зазначені дискусійні положення та зауваження не знижують загальної значущості та позитивної оцінки дисертаційної роботи, що являє собою самостійну та завершену наукову працю.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Надвірнянського Юліана Руслановича за темою «Оцінювання і активізація торговельно-економічних відносин України і ЄС» виконана на достатньому теоретичному і методичному рівні, за формою та змістом є цілісним і завершеним самостійним науковим дослідженням. Теоретичні і практичні результати дослідження, висновки і пропозиції,

зроблені здобувачем дозволяють стверджувати про вирішення поставлених в дисертації наукових завдань і досягнення поставленої мети роботи.

Враховуючи актуальність теми дослідження, наукову новизну, важливість, обґрунтованість та достовірність одержаних автором наукових результатів, а також практичну значимість сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Надвірнянського Юліана Руслановича на тему: «Оцінювання і активізація торговельно-економічних відносин України і ЄС» відповідає спеціальності 051 – Економіка, вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами), вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами від 21.03.2022 р. № 341), а її автор Надвірнянський Юліан Русланович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 051 – Економіка.

Офіційний опонент

кандидат економічних наук,
доцент кафедри вищої математики
та кількісних методів
Львівського торговельно-
економічного університету

Мар'яна МИРОНОВА

